

B.K. BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
A CBSE DAY-CUM-BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

TERM-1 EXAMINATION (2026-27)

SANSKRIT (119) SET -1

MARKING SCHEME

Class :VIII

Date :11.09.2026

Duration: 3 Hrs

Max. Marks: 80

खण्ड 'क' भागः

अपठितावबोधनम् 10 अङ्काः

प्रश्न 01 गद्यांशं ध्यानेन पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत –

(अ) एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(1X2=2)

(i) दृढविश्वासः

(ii) गृहात् बहिः

(iii) ईश्वरम्

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(2X2=4)

(i) ईश्वरः बालकं गृहात् बहिः स्थितां शिलाम् अपसारयितुम् आदेशितवान्।

(ii) संसारे किमपि कार्यं निष्फलं न भवति; परोक्षः लाभः अपि प्राप्यते।

(iii) बालस्य शरीरं बलवत् अभवत्।

(स) भाषिककार्यम्। (केवलं प्रश्नत्रयम्)

(1X3=3)

(i) (ग) बालकः

(ii) (ख) रात्रौ

(iii) (ग) अकथयन्

(iv) (ग) आदेशम्

(द) अस्य गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत।

(1X1=1)

'परिश्रमस्य फलम्' / 'ईश्वरभक्तः बालकः' / अन्य उपयुक्त शीर्षक।

खण्ड ख

रचनात्मक कार्य (15 अंकात्मकः)

प्रश्न 02 मञ्जूषायाः समुचितानि पदानि चित्वा पत्रं पूरयित्वा उत्तर पुस्तिकायां पुनः लिखत - ($\frac{1}{2} \times 10 = 5$)

(i) छात्रवासः

(ii) पिताश्री

(iii) नमो नमः

(iv) तत्रास्तु

(v) परिणामः

(vi) प्रथमं

(vii) चित्रम्

(viii) स्वर्णपदकं

(ix) गृहम्

(x) प्रतापः।

प्रश्न 03 'दीपावली' इति विषयमधिकृत्य प्रदत्तपदानां सहायतया संस्कृतेन एकं अनुच्छेदं लिखत-1X5=5

- (1) दीपावली हेतु नमूना: दीपावली हिन्दूनां प्रमुखः पर्वः वर्तते।
- (2) अस्मिन् दिने श्रीरामः अयोध्यां प्रत्यागच्छत्।
- (3) अयोध्यावासिनः श्रीरामस्य स्वागताय दीपमालाः प्राज्वालयन्।
- (4) दीपप्रकाशेन अयोध्यानगरी प्रकाशमाना अभवत्।
- (5) अस्मिन् दिने जनाः गृहाणि सज्जीकुर्वन्ति तथा लक्ष्मीपूजनं कुर्वन्ति।

अथवा

पञ्चसंस्कृतवाक्येषु मञ्जूषापदसहायतया अधः दत्तं चित्रवर्णनं कुरुत।

- (1) एतत् चित्रं विद्यालयस्य अस्ति।
- (2) अस्मिन् चित्रे छात्राः बालिकाः च परीक्षां यच्छन्ति।
- (3) छात्राः प्रश्नपत्रं पश्यन्ति।
- (4) आरक्षीनिरीक्षकः तत्र उपतिष्ठति।
- (5) विद्यालये वृक्षाः सन्ति।

प्रश्न 04 अधः एका कथा लिखिता अस्ति। तस्यां कानिचित् पदानि रिक्तानि सन्ति। मञ्जूषायां दत्तानि

पदानि सहायतायै तानि पूरयित्वा कथां पुनः उत्तरपुस्तिकायां लिखत।

½X10 =5

- (1) गुरुकुले
- (2) शिष्याः
- (3) गुरुः
- (4) प्रतिदिनम्
- (5) वृक्षान्
- (6) सेवाम्
- (7) प्रसन्नः
- (8) परिश्रमस्य
- (9) सफलता
- (10) सफलताम्।

अथवा

निम्नलिखितम् संवादं मञ्जूषाप्रदत्तपङ्क्तिसहायतया पूरयित्वा पुनः लिखत।

1X10 =5

- (1) मम हस्ते धनुः अस्ति।,
- (2) नहि, नहि, अहं धनुर्धरः न भोः ! अहं छात्रः खलु।,
- (3) न मित्र ! जीवानां हिंसा कदापि न उचिता अतः आखेतार्थं न गच्छामि ।
- (4) अहं धनुर्विद्यायाः अभ्यासं करोमि मित्र! भवान् जानाति खलु मम् प्रतियोगिता अस्ति ।,
- (5) अप्रैल मासस्य पंचदश तरिकयाम् अस्ति।,

खण्ड ग

अनुप्रयुक्त व्याकरणम् (24 अंकात्मकः)

प्रश्न 05 मञ्जूषायां प्रदत्तैः अव्ययैः सहायतया वाक्यानां रिक्तस्थानानि पूरयत -

1X5=5

- (1) अद्य
- (2) पुरा
- (3) सदा
- (4) एव
- (5) एकदा।

प्रश्न 06 स्थूलपदानाम् 'प्रकृतिप्रत्ययः' पृथक् संयोगाय शुद्धं उत्तरं चित्वा लिखत।

1X5=5

- (1) (घ) पठित्वा
- (2) (क) खाद् + तुमुन्
- (3) (ख) सम् + पूज् + ल्यप्
- (4) (क) पठितवान्
- (5) (ख) गतः

प्रश्न 07 शब्दरूपान् आधृत्य निर्देशानुसारम् उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत - (प्रश्नचतुष्टयम्)

1X4=4

- (1) (ख) पाठम्
- (2) (ग) मया
- (3) (घ) रमायां
- (4) (घ) नदीनां
- (5) (घ) बालकाः

प्रश्न 08 धातुरूपानुसारं विकल्पेभ्यः उत्तरं चित्वा उत्तरपुस्तिकायां लिखत - (प्रश्नचतुष्टयम्)

1X4=4

- (1) (क) अस्ति
- (2) (घ) पठसि
- (3) (क) लिखतु
- (4) (घ) पचिष्यति
- (5) (क) अपिबन्

प्रश्न 09 निम्नलिखितानां वाक्यानाम् अनुवादं हिन्दीभाषया संस्कृतभाषया च कुरुत -

1X6=6

1. भारत का राष्ट्रीय ध्वज तिरंगा है।
2. छात्रों को स्वच्छता का ध्यान रखना चाहिए।
3. मुझे दूध अच्छा नहीं लगता।
4. अहं ज्वरपीडितः आसम्।
5. सदा सत्यं वक्तव्यम्।
6. शान्तेः समानं तपः नास्ति।

खण्ड घ

पठितावाबोधनम् (31 अंकात्मकः)

प्रश्न 10 अधोलिखितं गद्यांश पठित्वा निर्देशानुसारं प्रश्नान् उत्तरत-

- (1) एकपदेन उत्तरत- (एक शब्द में उत्तर दीजिए। (केवलं प्रश्नद्वयम्)
- (i) भारतीया-संस्कृतिः

½X2=1

(ii) नालन्दा-तक्षशिला

(iii) नियमान्

- (2) पूर्णवाक्येन उत्तरत- (पूर्णवाक्य में उत्तर दीजिए। (प्रश्नद्वयम्) 1X2=2
- (i) चिकित्साशास्त्रे, सङ्गणकविद्यायाम् तथा वैज्ञानिकक्षेत्रेषु भारतीयाः प्रमुखाः सन्ति।
- (ii) जनाः स्वहितं त्यक्त्वा देशस्य हिताय चिन्तयन्तु।
- (iii) जागरित्वा/नियमान् पालयित्वा सम्यक् अध्ययनं कृत्वा राष्ट्रस्य प्रगत्यां सहायकाः स्याम।
- (3) निर्देशानुसारम् उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्) 1X2=2
- (i) (ख) सर्वदा
- (ii) (घ) पालयन्तु
- (iii) (ख) आधुनिक

प्रश्न 11 अधोलिखितं पद्यांश पठित्वा निर्देशानुसार प्रश्नान् उत्तरत-

- (1) एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्) ½X2=1
- (i) शान्तेः/शान्ति
- (ii) संतोषात्
- (iii) व्यवहारेण
- (2) पूर्णवाक्येन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्) 1X2=2
- (i) तृष्णायाः परः व्याधिः न अस्ति।
- (ii) दयापरः धर्मः उच्यते।
- (iii) रिपवः व्यवहारेण जायन्ते।
- (3) निर्देशानुसारम् उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्) 1X2=2
- (i) (ग) जायन्ते
- (ii) (ग) न
- (iii) (ख) मित्रम्

प्रश्न 12 अधोलिखितं नाट्यांश पठित्वा निर्देशानुसार प्रश्नान् उत्तरत-

- (1) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) ½X2=1
- (i) दिनचर्यायाः/दिनचर्याविषये
- (ii) दुग्धम्
- (iii) अनुशासनम्
- (2) एकवाक्येन उत्तरत (केवलं प्रश्नद्वयम्) 1X2=2
- (i) दिनचर्यायाः सम्यक् पालनं न करणम् अस्वस्थतायाः कारणम्।
- (ii) ईश्वरं स्मृत्वा मातरं पितरं च नमेत्; भ्रमणं योगाभ्यासं च आचरेत्।
- (iii) सदैव स्वास्थ्यवर्धकानि खाद्यानि एव खादेयुः।
- (3) निर्देशानुसारम् उत्तरत (केवलं प्रश्नद्वयम्) 1X2=2
- (i) (ख) ततः
- (ii) (घ) अस्ति
- (iii) (ख) स्वास्थ्यवर्धकानि

प्रश्न 13 अधोलिखित वाक्येषु रेखांकित पदम् आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत -

- (1) वयं कस्य विषये पठितुम् इच्छामः ? 1X5=5
- (2) सदैव स्वास्थ्य कानि एव खादेयुः ?

(3) निम्नजनाः केभ्यः न कार्यारम्भं न कुर्वन्ति ?

(4) कस्मात् परं सुखम् नास्ति ?

(5) चिरायुः किं पश्यति ?

प्रश्न 14 अधोलिखितश्लोकांशान् यथायोग्यं मेलयत -

1X4=4

क
शोको नाशयते धैर्यं,
शोको नाशयते सर्वं,
सम्पत्तौ च विपत्तौ च
प्रारभ्यते न खलु
उदये सविता रक्तो,

ख
शोको नाशयते श्रुतम्
नास्ति शोकसमो रिपुः
विघ्नभयेन नीचैः,
महतामेकरूपता
रक्तश्चास्तं गते यथा

प्रश्न 15 मञ्जूषातः समुचितपदानि चित्वा अधोलिखितश्लोकस्य अन्वयं पूरयित्वा पुनः लिखत -

½X4=2

(1) धैर्यं

(2) शोको

(3) नाशयते

(4) रिपुः

अथवा

(1) पृथिव्यां

(2) सन्ति

(3) सुभाषितम्

(4) रत्नसंज्ञा

प्रश्न 16 अधोलिखितकथां मञ्जूषायां प्रदत्तपदैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पुनः लिखत-

½X10=5

(1) उद्योगी

(2) कृषिकर्मणि

(3) अन्नम्

(4) धेनुः

(5) स्वगृहकार्यं

(6) गृहिणी

(7) सावधाना

(8) कलां

(9) आदर्शपरिवारः

(10) परिवारः।

===== इत्यलम् =====